Augusta Šebestová

LIDSKÉ DOKUMENTY

a jiné národopisné poznámky

Augusta Šebestová rozená Bezděková.

Augusta Šebestová

LIDSKÉ DOKUMENTY

a jiné národopisné poznámky

CARPE DIEM

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout z portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umisťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takového sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

© Carpe diem, 2011

www.carpe.cz

Made in Moravia, Czech Republic, EU
ISBN 978-80-87195-48-2

VĚNOVÁNO PAMÁTCE

FRANT. LAD. ČELAKOVSKÉHO,

OTCE SLOVANSKÉHO NÁRODOPISU.

PŘEDMLUVA AUTORKY

*Vybídnuta byvši p. ředitelem **J. Klvaňou** v Kyjově a jinými odborníky, odhodlala jsem se vydati tuto sbírku národopisných poznámek z rodného svého kraje.*

Sbírajíc tento národopisný materiál, neměla jsem ani v úmyslu jej kdy vydati tiskem. Chtěla jsem jej jenom zapsati do Kobylské pamětní knihy svým rodákům na památku.

*Jest sebrán z osad jihomoravských (z Kobylího, Vrbice, Pavlovic, Bořetic, Němčiček, Rakvic, Bilovic, Žižkova, Čejkovic a ze Šťarviček), obývaných lidem, jenž líší se krojem, nářečím a také individuálním rázem, na přirozených zvláštnostech těla i ducha se zakládajícím, nejen od sousedních Slováků, ale také od ostatních Hanáckých Slováků. Nenazvala jsem je „lidovými“, nýbrž **„lidskými“**, poněvadž je lid tak jmenuje.*

Bude snad nutno připomenouti, že tyto poznámky nebyly nijak slohově upravovány, nýbrž že jsem zaznamenávala všecko beze změny docela věrně tak, jak jsem to z úst lidu slyšela.

V Kobylí, v dubnu 1899

Augusta Šebestová

OD KOLÉBKY DO HROBU

DĚTSTVÍ

Malý děti ijú chlíb, velký pijú krív. Na děckách si nemá člověk zakládat. Jak naši kmocháček: měli Katušu a Hantoša. Měli na nich celej základ, to říkávali: Moja Katuška je moje celý království a můj Hantonínek půl. Celý království jim umřelo a z teho Hantonínka je taková trúba, že ju mosí pohledat.

Kojenec osiřelý. No jak bych jim to řekla, jak to indová bývávalo. Dyž umřela matka, kerá kojila, tak moje brstevnice, co byly, to može byt dobrých štyrycet roků, dyž ostalo po ni diťátko, tož mu dávaly mlíko plechovú konvičkú a cumel z krupice a mlíka. Šak by takovýmu dítěti pámbíček taky křivky neudělal, dyby to vzal k sobě. Co macocha, dyby to jak dobře obcházela, dyž přece co není od srca, není k srcu.

A říkajú tak ženský, že prej ta mrtvá šestinedělka do šesti neděl každú noc o dvanásti hodinách chodí diťátko kojit. To kolikrát v tem domě, kde je ten maličkej siroteček, že slyšeli, jak se kolíbka hýbala. Aji prej viděli lidi, jak ho dala na stůl, jak ho převinula a zas ho dala do kolíbečky a zas se ztratila.

Nekřtěňátka. Nó tak ty nekřtěňátka, dyž umřú, ty prej dondú do předpeklí, kde tí svatí otci čekali. Kdož to ví, milej brachu, my nemožem odsuzovat takový chuďátko, dyť se v ničem neprovinilo. Ale prej do nebe nemože.

Novorozeňátko. Na Velkej pátek, to prej se málokdy trefí, aby se narodilo maličký. To je velice ščasný. Ale prej není tak hneď na dědině pamětníka, že by se bylo na Velkej pátek kemu ditě narodilo. Takový ditě mívá košelku. Dyž mu ju nechá, má velkú moc. Enomže: co matka, ta si teho nepovšimne a babka, tá beztak mu ju nenechá.

Dyž se babka omešká svlíknút diťátkovi košelku, ona oschne, nerozezná se a roste zároveň s dítětem. Ono, co žije, všecko vidí, duchy, strašidla a všecko takový. Po smrti nezhnije, vyschne, sežlutne a ostane zamrzlíkem.

Kdo se v dvanáctú hodinu noční narodí, ten že je neščasnej, ale to je pravda, taky sem se v půlnoční dobu narodila a taky ve světě teho trápení užila. Ale dyž se narodí dítě v nedělu alebo dyž se v nedělu odstaví, to prej je potom velice čistotný.

Dyž se ditě narodí se zubíčkama, je můrú. To može babka spravit, dyž mu strčí hneď dřevko mezi ty zubíčky a dásňa, tož ono potom chodí dřevo cumlat. Jedna taky že se na ten kříž za dědinú dycky upjala a cumlala ho, ale liďom taková dá pokoj.

Alebo dyž nesú diťátko, tak děvčátko ke křtu a stúpnú kmotři s ňú do kostela spěš, než ju panáček pokropili, tož tá potom že je taky tú můrú.

Dyž ditě ztratilo cicínek a dá mu ta matka ešče pit, to je taky to ditě můrú, každý, to už nemá dat pit po odstaveňú.

A to je smutný, dyž tak nejakej ten mrzáček se narodí. Jedna tadyk dycky herdečila, truc chlapa, a pěkně jim

udělal pámbu zázrak, takovej mrzáček se jí narodil, že se to po kolenách plazilo. Babka že to chtěla, hneď jak se to narodilo, uškrtit, ale ta matka nechtěla.

Malý diťátko se nemá česat do jedneho roku, protože by dostalo bolavú hlavičku. To se dycky hlavička rozbolaví.

Ani se s ním nemá do jedneho roku chodit na kerchov, to umře.

Babičky. Ja, ty nebyly indá učený, jak včilkaj, dyť aji já sem jednú v čas núze babila u mojej sestřenice, ale nechtěla bych to, o bóže, za nic, to je špatnej kšeft, ty bolesti přehlídat. Nebyly učený, ale věděly dovíco, ty mladý včil temu nechcú věřit.

Kútnica. Slunce za hory, dvéře na závory a kútnica za kútní plachtu, říkávali.

Indová stávaly se všelijaký věci, tyto mladý včil temu nedajú víry, pod chvilku se mně vysmějú, dyž ím tak neco vyvádím. Kútnica měla byt za plachtú, než slunko vyšlo, v dvanástú hodinu polední a večír, než slunečko zašlo. Neměla ani na zem šlúpnút, a to po celých šest neděl, ani se česat nesměla.

Každú kútnicu indá, jak se kdy stalo, tá mlíčná zima naščivila a nebylo ešče na tem dosť, ešče se dovíco udělalo! Zas mlíčná zima pominula, protože třetí deň nastúplo mlíko.

Moja tetička měli zlú matku. To byli mužova matka. Jednú taky došli do kúta ta tetička a pěkně, jak slunko

zapadlo, ta matka podojili krávy a vyhnali tú tetičku s tým mlíkem do sklepa. Nechceli jim s tým mlíkem jit, ale moseli. Dyž došli do půli sklepu, neco na nich prsklo, jak by hlinu na nich hodil. Oni se lekli a zima jich roztřepala, a už jim od tej zimy nepomohli, umřeli.

Včíl ty kútnice! Do večera je v poli, večír se to narodí, ráno majú byt křtiny, tož nejedna obličuje v jizbě lebo v kuchyni, aby tí kmotři just tak do tej špiny nevpadli.

Jedna ta kútnica si tak vyšla na dvůr, a donďa zpátky, chlapisko sedí si jakýsi u stola, fúsiska po pás. Ona zakřikla Naježíšmarja a nádeníci, dyž došli dom z pola, že ju našli pod postelú, celá podrápaná a bez sebe. Spěš, za naších předků to bývalo, maminka dycky říkali, že není hodno jit kútnici ven.

U nás Podlužná taky šla kdesi po práci, bývali sme vedlivá, a najednú vám okolo tej jejich chalupy takový větřisko se zatočil, a nebyl větr, bylo ten deň ticho, a to najednú hú, hú, hú a jak by uťal. Povidaly sme si s mamičkú: Co to k strelu? A bratr povídá: Co je to? Čert zas nesl nekde Podlužnú, baba, dyž je v kútě, má lapět doma. Kútnica táhne búřku za sebú.

No ja, dyť sem povdala, lidi včil nic nedbajú. Jak ta mladá Lúpalka. Tož kde až bývá počta od nich, ona si vám nese kartu na počtu, je teprú týden v kútě a nebyla ešče v kostele. Pámbu všecko vidí! Šak ji dali tá jeji tetka. Prej ty, robo hlúpá, dyť ti to ditě možú čarodejnice odnést! Ná vidíte, v noci došel takovej vichor, v chalupách moseli okna držet, aby jim nevyletěly, a ten hrom, to bylo boží dopuščení. Taková má vlezt do postele rači, potom aby druzí za ňu trpěli.

Podvrženci. A tí podvrženci esli sú? No bože, ba sú! Esli znajú Budilku Maryšu, šak je to Slovenka, byla v kútě. Slúžila sem tenkrát u nebožky Příkaskej, pámbu jim dej nebe – to byli tuze pobožná žena a tuze pracovitá, dělná, jak my povdáme – za tú milú chůvu a nesla sem tej Budilce do kúta. No tož beztak sem to ditě na vlastní oči viděla, ditě jak ditě, bylo jak druhý. Donesu do teho milýho kúta po druhý, Budilky nic; prej šla kdesik na kúsek trávy, bylo just v pravý poledně, ve dvanáctú hodinu.

V kostele nebyla a po trávě už brúsila. Přišlo se mně na to ditě v tej kolíbečce podívat a ono vám hlavu jako štvrť, hlas celej inačí, nožičky jak hůlečky, ručičky taky jak zbílečko. Na tož potom jí to jedna zkušená pocestná ženská, just se tak k temu trefila, vyjádřila, že to diťátko ty divý ženy za poledňa podhodily. V poledně že kútnica utýct nemá diťátkovi. Ná a nesmí temu potom zle dělat, lebo by ty divý baby zasej si postihly na jejím ditěti.

A bože, to se s tým potom natrápí, ono vám to hrubě nemluví, nechodí, s odpuštěním krom vašej poctivej hlavy, třeba do štrnásti roků pro sebe dělá, a tož takovú s tým máte. Tadyk už, co pamatuju, nekolik dětí ty divý ženy podhodily.

Naši maminka vyvádívali, že jedna žena taky byla v kútě a byla sama doma. Just to bylo tak v žňovej čas, nikeho nikde, všecí na poli a jí se zachcelo vody. Vynde si ke studni, bylo to v pravý poledně, a než se vrátila, už bylo ditě iný, no podvrženec. Lazívalo prej to po zemi, nemluvilo, a dyž temu dala mlíka na tu zem, tož prej slyšela, že to mluví. Dívá se klíční ďúrkú a ono vám se k temu slízali hadi. A to ditě že povidalo tem hadom: Papej aji kúpy, ne enom míčí, a tož tá matka že si vzala to ditě do putny na záda a nesla ho do Žarošic k Panence Marii. A tu

prej kdesik z vody u palaší zavolalo neco: Voher dy putn? – Auf dy Žarošic. A tož, slyša to ta matka, putnu důle a povidá: Tož ták, tady umíš mluvit a doma ne? A hrk s tým do vody a oni ty divý ženy pustily to pravý jeji ditě ven. Takovej ženě nepatří byt v pravý poledně venku, potom má.

Dyž sem byla s Babuškú, šak to bylo moje první ditě, v kútě, tož mamička pořád: Enom nechoď ven, enom nechoď ven, henkaj máš putýnku, di na putýnku. Ale k nám chodívalo moc besedníků, tož co – před něma půjdu? Vyšla sem na ten dvůr, enom přede dveře, a ono se vám nade mnú tááákový větřisko zatočilo a hú, hú, hú, až mně uši zalehly. A takovej zvuk hroznej, divnej to vypadalo a já fúk zpátky do tej postele. A potom v noci chcu převinovat Babušku a přinde mně podívat se ke dveřom. A ono tááková veliká ženská stojí v tech dveřách a furt ke mně.

Donde k lůžku a chmac po Babušce. A já sem tú Babušku ták s celú silú držela, div sem to ditě nerozmňačkala, ale, lidi, tá se na mě, tá ženská, škaredě škňúřila, že není možná vypovědět, podnes ju vidím, jak by včil přede mnú stála.

Zakříkla sem, co sem hrdla měla, ale mamička, spali aji s tatíčkem v tej seknici, mě neslyšeli. Ta ženská drap duchnu a šúst s ňú na zem a já sem zasej zakřikla, tož mamička škrk z lůžka, zbudili tatíčka a ke mně. Tu duchnu na mě hodili a drželi ju, tak to se mnú vyhazovalo, ta mlíčná zima. Celý lůžko pokropili svěcenú vodú, šak dyby tej vody ne, doví, co by nebylo stalo.

Zhlídnutí. To je dokázaná věc, temu já věřím. Taky sem jednú šla okolo Hliveckýho, esli je jim povědomo, ten

Hliveckej měli u sebe dceru, vdovu s dětma, a ta jedna děvčica měla tákovej velikej flek, od nosa až po oko se jí tahl, a mně tak přišlo se na ňu podívat a chytla sem se toť pod bradu a akorát – pěkně jak se to třetí děvče moje narodilo, pod bradú flek jak štyrygrejcárka a tak ho má. A tož mně povidali kmotřenka: Ja to se nesmíte dívat, a dyž tak neco uvidíte, nikde se nechytejte, zatnite dobře oba palce, a tož já od tej doby, dyž chodím s útěžkem, zatnu palce do pěstí dobře a držím zaťatý, pokáď nezandu. Lehko se uzapomene taková ženská, zhlídne neco a diťátko je potom poškareděný. Do půli času si mosí dat pozor.

Kút. Dyž se enom trochu kmotrujú, třeba dyž enom jejich stařečci si nosili jeden druhýmu na rukách, už možú nest do kúta, dyž je jejich dobrá vůla. – Do kúta posílají obyčejně třikrát i čtyřikrát a jen velmi chudobné ženy se spokojí s jednou zásilkou. Posílání do kúta se oplácí a opomene se jen tehdy, jestliže se rodina „mezi sebú pohněvá“ anebo opomene se „z velkej pýchy“ vůči chudé šestinedělce.

Do kúta se posílá na mísách a v šálu, t. j. v polévkovém hrnci. Mísy a šál zavážou do kartounového šátku, do kukučka.

Flašky s vínem nesú v sotúrku. Přes pole nesú pečivo v košách na zádech v tříloketnice lebo v ubrusu.

Nejstarší dcery nebo služky odevzdávají dary do kúta šestinedělce s takovým vzkázáním: Zkázali vás tatínek a maminka (strýček a tetička) pěkně pozdravovat a posílajú vám pár božích milostí (trdelníků). – No dyť si s nama nemuseli takovú škodu dělat, a že jim pěkně děkujeme, a zkaž jich taky pěkně pozdravovat, děkuje šestinedělka. Prázdné mísy jim hned vrátí zavázané a na jednu z nich položí tringelt, 20–50 kr.

První zásilka staromódní se skládá z vařené slepice, lukšové polívky a koláčů.

Druhá opět z lukšové polívky, vařeného hovězího masa s omáčkou, koblihů a vína.

Po třetí posílají smažená kuřata, trdelníky pečené nebo smažené anebo boží milosti a víno.

Po čtvrté před úvodkama živou drůbež, cukr, syrovou kávu, bábovku i maso syrové.

Chudé ženy si posílají vzájemně buď bábovky, nebo koupí za 20–40 kr. rohlíků, spaří je mlékem, posypou skořicí a cukrem a „taky se děti kmotřenčiny najijú".

Máš lukšu na bradě, posmívají se sourozencům novorozeného dítěte v době, kdy se k nim nosí do kouta.

Na peřinku posadijú svobodnýho chasníka, dyž tak vpadne do domu, kde je ženská v kútě. To babka z nenadanej chmac ho a lap s ním na peřinku. Pokáď nedá na sladkú, nesmí stat. V Rakvicích a v Kobylú to ešče zachovávajú.

Křtiny. Naša dcera napřed slibúvala, že si nás za kmotrů zavolá, a potom, dyž došlo co k čemu, o nás nevěděla. A to nám bylo líto, stará celej deň ležela na lavce a bečela a já sem flašu vína, co sem pro nich nachystal, celú vypil zlosťú a lítosťú, k temu sem zajídal 6 kilo pečenýho masa. Měl sem ho už na křtiny pro dceru štelovaný, a dyž ty tak, dyž ty sis vzal kamaráda z vojny za kmocháčka, nech ti včil kamarád aji maso kúpí.

Indá to diťátko tak nenastrojily jak včilkaj. Je pravda, pupinky nebyly laciný. Patysový lebo z nejakých barevných vlněných odstřižků to ty krejčířky šijávaly, celý čepičky vyparádily pantlama a navrchu frčiska veliký, to bylo velice svěčný. Ale to už ju mělo to ditě jak dlúho na svátek. Ná potom kanafasovú cíšku, haraskovej poviják

a už to bylo nastrojený. Potom později dávaly ke křtu kartúnový císky a starý pantle za poviják. Prostiradlem kartúnovým lebo bílým vyšívaným se kmotřenka odíla s dítětem a zakryla ho cirkasovým hrubým šátkem.

Včil všecko bílý čepičky, v nich navlečený pantličky, bílý peřinky, chlapečkovi dajú modrú širokú pantlu za poviják, děvčátkovi růžovú, to už potom lidi v kostele u křtitelnice poznajú, estli je to chlapec lebo děvčica.

Ani se s tým neodějú, enom to zakryjú hedbávným lebo cirkasovým šátkem.

Do vínku dávali indá stříbrnú dvacítku, včil jak kdo može, rynščák lebo aji pětku.

Když kmotři s dítětem sú do kostela vypravení, pokropí babka diťátko aji matku svěcenú vodú.

Dyž rodiči si nejaký míno pro dítě vyvolijú, třeba po rodičech lebo bár po kem, tož to řeknú kmotrom alebo to nechajú kmotrom na vůli. No kmotřenko, už to na vás odevzdáme, abyste nám donesli z kostelíčka, co chcete, Kačenku lebo Mařenku, jak je vaša vůla. Ná my, co my, uděláme, jak vy, kmotřenko, chcete, upejpá se kmotra.

Včil si všelijaký ty ména vymýšlajú alebo křtijú podli kalendářa a už se aji stalo, že kmotři, donďa z kostela s tým dítětem, živú mocú si vzpomnět nemohli, jak mu nakřtili.

Kolikrát se aji panáček na to zlobijú.

Nejvěc dávajú tyto mína: Jan, František, Josef, Kateřina, Marie, Františka.

Křtiny odbavili za starodávna huzenú polívkú, huzeným masem, knedlama a máčkú. Tí kór chudobní dali třeba enom tvaroh s putrú lebo sýr. K piťú dávali u bohatých víno, u chudobných gořalku. Včil chystajú věc, nekde to odbavijú jedným vrzem, nekde, ale už málokde, dělajú křtiny aji slavnej úvod. To bývá truc svatby hrubej, dělajú s tým úvodem nekde velký orací.

Slaví-li jen křtiny hostinou, dostaví se jen kmotr s kmotrou. Slaví-li se hostinou křtiny i úvod zároveň, přijdou k hostině jen kmotřenky, a i ty, co nosily do kúta.

Jindy, byla-li hostina slavná při úvodě, přišli muži i ženy ze všech domů, z nichž bylo do kouta nošeno.

Úvod. V nekerých dědinách, třeba v Bořeticích a v Pavlovicích, ide za šestinedělkú enom kmotřenka okolo oltáře. V Kobylú a v Čejkovicích idú všecky, co posílaly do kúta, a prosijú aji kamarády, aby šli za něma okolo oltáře. To naši maminka, dyž měli it na úvod, mě hnali k Šumickej lebo k Bednáříčce. Di k Šumickej a k Bednáříčce, říkávali, že jich maminka prosijú, aby šli za něma do kostela. To jich ide v tem Kobylú celej húf, čím víc, tím prej jak by ji dali věčí česť.

A v tech Bílovicích, dyby enom na talířku do kúta poslala, už se sype okolo oltáře.

Kmotřenka, co nesla na rukách, ide napřed za kútnicú, za ňú zas ty kmotřenky, co jim šestinedělka nosila na rukách, alebo kmotřenka, kerá šestinedělku nosila, ná potom všecko ženský, kmotrstvo a sestry, švagrový, kamarádky, no všecky ženský, co nosily do kúta.

Zmrhalka musela indá, než šla okolo oltáře, stát před kostelem a říkat: Já sem se nezachovala. Potom jí dali před oltářem malušenkej kúščíček svíčky, div se nepopálila. Včilkaj nekerý takový ani nendú na úvod alebo idú bez ditěte, jak kerá chce. Uvedená okolo oltáře néni žádná z nich, leda míno bylo, že byla v kostele.

Umřelo-li maličký před úvodem, tož mosela šestinedělka pod pažú nest na úvodě bílý prostiradlo, jak šla okolo oltáře.

Mrtvú šestinedělku jindy nenesli do kostela, to došli s ňú ke kerchovu, panáček nad ňú říkal a kmotřenka se svíčkú obešla truhlu. Dyž ostalo po ni maličký, měla ho kmotřenka v rukách. Bílý prostiradlo, co měla za chůvku při křtu, leželo na truhli šestinedělky, a až panáček poříkali, teprú ho ženský sdělaly. Truhlu potom panáček pokropili a potom chuderku hned pochovali.

V Kobylú uváděli pod vežú, včil už jich všady nesú do kostela.

Čím se krmí nemluvňata.

– Marjáno, poď sem, jak prej ošetřujem malý děti?

– A co myslijú, že títok lidi včil se s tým možú extrátovat? Kde by na to nastačili, tolej mlíka kupovat? Dyž tak máme to ditě při prsu a nestačí mlíka, dá se mu, co je: herteplovica, fazulovica, kmínová polívka alebo na sádle na řídko usmažený vajíčko. Ditě se navalí a běhá to do třech štvrtí roku jak stupan. Vijú, to je všecko na zvyku! Lebo lukše omaščený, to je neco obzvláštního pro ditě při prsu. Nekerá panička by se zbřídila, dyby ji chcel ditě tak nakrmit. Cumle už včil přestávajú, ale ešče, dyž to nemajú kdy chovat, tož temu uvážú cumel a ono to leží. Co sú tak ty možnější, kúpijú cucek, mlíka majú od krav lebo od kozí dosť, tož to děti taky rádi. Aji moc dávajú kafé s rohlíčkem alebo na talířek mlíka a rohlíček do teho, požvýchajú a to je dobrý pro ty maličký.

Krupicu na mlíku taky pro ně vařijú a hovězí polívečku, to si pošmakajú. Aji temu dávajú rmenkovú vodu ocukrovanú, to prej dobře spí. A lidi! Jednú ten náš kluk, jak byl u prsa – šak toť ide ze škole, bude mu dvanást roků – ne a ne spat. Chodila sem jak mátoha slabá. Tak co s tebú, knote? Uvařila sem mu makůvku, a bože, ono

vám to spalo celých 24 hodin. Už sem myslela, že se věckrát neprobudí. Už věckrát, sem si povidala, makůvku vařit nebudeš. To sem zažila strachu!

– Ná náš kluk, dyž mně jednú křičíval, jak by ho na nože brál, vám břeščel, tož co? Já nasbírám brabčinců a uvařím. A taky po tem usnul. Ale stařenka, to kerejsi dobrodinec jim to donesl, na mě doletěli: Ty prej, hovado hovadský, dyť ho možeš tým otrávit, dyť može z teho ostat hlúpej! M' ba hlúpej, povidám, copak je brablec hlúpej vták? Dohopká do síně a sezobe kdeco.

Jak se hrajú tatínek s malým? Náš táta, doňďa dom z práce, to už všecky ty děcka ho vyhlídajú, natahne se na lůžko, děcka se shrnú okolo lůžka, to nejmenší, toť Karlíka, si posadí na sebe jak na koňa a drží ho za ručičky lebo pod pažečkama, drnká s ním a říká:

– Šiju, šiju bot.

– Kemu? (To ditě se to musí naučit mu odpovidat.)

– Pánovi.

– Co ti dá?

– Hus.

– Dáš ně kus?

– Dám.

Tata ukáže prstem na podlahu: Henkaj na podlaze je pěknej vtáček. Vidíš ho?

Ditě se podívá na podlahu, tata ho pustí, ono švác na lůžko a tuze se temu směje a ty okolo lůžka s ním. Tak se ty děti s tatú nejrač hrajú. Majú ho tuze rádi. Karlík hneď běží: Tatýnku, čo ně nešete, tlnecty? A už mu čahá do kapce.

Našej súsedě je to dycky líto, dyž ho vidí. Ten jeji bundáš zlobivej, enom vkročí do dveří, už herdečí a ty děcka mu idú z cesty, to néni ani jak otec.

Náš ty děti lúbe, dyž je to malý. Kolikrát se temu v tej spustí sopílek a to říkává: Tahne se nám láska, a ono tak se temu řehoce.

Jak se s dětma mazlíme? No tak: Moja baruško zlatá, to je nejčastější, ná potom: můj andělíčku, můj vtáčku čananej, můj beránku, můj holúbku sivej, moje kuřátko, ty si moja celá radostinka, z celýho světa ta největší.

Nastrojený ditě beztak na to čeká, aby to člověk pochválil, a tož to říkáme: Íno, to je čananá dívenka, to je čananej pašolíšek, tč, tč, tč!

To je dívenka natrčená, ta je nastrojená, íno! A to ty děcka enom se učuřujú radosťú.

Dyž učíme ditě stát, to mu říkáme: pá, pá, pá, pá alebo: páneček, páneček, zelenej žbáneček.

Ná dyž ho učíme běhat, tož voláme haló, haló, haló a tak.

A tak se s něma hráme:

Pac, pac, pacušky, šly děvčátka na hrušky,
chlapčátka šli za něma, trhali jim do klína.

Vařila myšička kašičku na zeleným randlíčku,
temu dala, temu dala, temu nejmenšímu zapomněla,
běžela, běžela, běžela, tám se skovala.

Lebo ukazujú prstečkem na čelo: Oltáříček. Na očička: Svíčečky. Na nosíček: Zvoneček. Na hubičku: Zákristia. Na škraně: Peřinky. Na bradu: Schodeček.

Alebo jich pokřižujeme a říkáme při tem: Amen, amen pravím vám, kde tu bývá Izák, Jakub, Abraham? Při poslední slabice míří dítku do úst.

Jak trestáme děti? Dyž to bylo tak kór malý, tož sem vzala ze tři prútky z metle a vyčubala sem temu. Dyž se dítě po hubě liská, je tuze soplivý. Do zádů se taky nemá bit, to se zajiká. Po hlavě, to može ohluchnút. Chlapi, tí odpášú řemeň lebo pás a tema přaskama bijú hlava nehlava, a matky zastávajú, protože beztak to nerádi vidijú, dyž chlap děti bije, no víte, chlapská ruka!

My ženský bijeme tak větší děcka hadrú lebo vařejú, a to ty děcka hneď sú pod lůžkem. A to nekerý umijú prosit: Pro Boha vás prosím, pro všecky svatý, pro Panenku Mariu, maminečko zlatá, nebite mě!

Enom mu hodně vyrazgat, pane učitel, jak nebude poslúchat, povidala sem toť panovi učitelovi.

Drobnosti ze života maličkých. Po klekáňú se děti nejrač túlajú. To nás strašívali maminka, že nás chytne klekanica. Jak uderili kostelník na zvon, už sme se sypali dom. A dyž sme se pomodlili k spaňú a chceli sme, jak děcka, neco ešče pojest, říkali nám, že nám smrť oblíže hubu. A taky říkávali naši, že chlebíček spí. Oni maminka, pámbu jim dej nebe, všecko zachovávali. Pěkně, než nás uložili, se s nama nazhlas pomodlili a na lůžku nás všeckých pokropili svěcenú vodú.

Dyž polituje snih, říkajú dětom, že andělíčci derú peří, že se oblaková duchna alebo že se cigánčina duchna roztrhla.

Dyž dítěti vypadne zubíček, má ho hodit přes hlavu a říct: Na, pámbíčku, a dej ně druhej. Anebo: Myšičko, myšičko, dej mně železnej, já ti dám koštěnej.

Dyž sú děti nedobrý, strašívajú jich, že si pro ně donde polednica. To sú divý ženy, co berú kútnicám děti a podhazujú tech podvrženců.

Dyž dítě herdečí lebo lže, enom mu říct, že se mu dá uhlí na jazýček. Alebo dyž si chce ulhat, sáhnút mu po

nosíčku, má-li ho tvrdej, to hneď cúfá, není-li ve svým svědomí istý.

To se děťom říká, že se jim jazýček zohne, zelžú-li. Spízne-li nekde neco, říkávajú: Alo, sem prsty na špalek a hneď uťat!

Dyž ditě plače, ptajú se ho, esli chce být hezký, alebo ho dopalujú ešče věc: Zaplač za groš, mu říkajú.

Dyž se drobilo dětem na talířek, říkala maminka: Praví svatej Job, štyří jezte, pátej drob a svatej Jerolím, nejezte, až já nadrobím.

Poď, gága, volajú na ditě, dyž ho chcú vzit na záda. (Pokud je v peřince, nosí je v chůvce v náručí, později s chůvkou nebo bez chůvky, v náručí i na zádech.)

Gágory, gágory, říkajú děti menšímu ditěti, dyž ho vlečú pod pažú z obúch stran, aby se mu nožičky nevlekly po zemi.

Vyjde-li dítě s buchtou nebo bár čím, soudruzi jej ptají:

Pitam, pitam, žádám, do kabelky skládám,
pitám, pitám žebrotu, strča hlavu do plotu.

Dééj ně, dondeš do nebička a budeš tam ležet na zlatej peřince a nedáš-li, póóóčkej, šak dondeš do pekla.

– Vincku, poď se s nama hrát!
– Esli mně dáš ten luk.
– Dám, ale ne až dom. (Půjčka dětská.)
– S takovú já se nehrám.
– Tož tahni dom, nesmíš byt teda před našim!
– Šak to néni před vašim, je to před pámbičkovým.
– Netahneš dom, co?! Jak tě s tým prutem čibnu!
– Načubej mu hodně, Francku, dyž si nechce jit hrát!
– O počinkéj! Ponynenkej, že mě biješ, já to řeknu našim, šak ti naši dajú, až půjdeš okolo našeho!

– Nó ba, Francku, pravda, co ti udělajú, ty se myslím každýho tak bojíš jako on.
– Já se nebojím nikeho.

– Dej ně!
– Ptej ně!
– Šak tě ptám!
– Šak ti nic nedám!

Hrají-li si děti s hlínou, přehazujíce ji z ruky na ruku, říkají: Tolej mám děti, tolej mně jich umřelo a tolej mně jich ostalo.

– Sklenář se včil u našeho dopajedil.
– Ná proč?
– No volal, jak dycky, iďa po tej dědině: Ókna spravit, hé. A tí knoti, co to kemu dobrýho udělá, pokřikovali za ním: Ókna spadly, jé. Sú ty děcka včil véélice nevykáraný, toť sem temu u našeho aji nadala, jářku, zatracenci všiví, kde máte pozdravení?

Idú cigáni a děcka pokřikujú:

Poprchá
cigánovi do ucha
a cigánce do kapce,
budú dělat trhance.

Slovenky, prodávající čepáky, volají po dědině: Čepáky kuptééé! Kluci za nimi: Palicú po chrptěě!

– Henkaj ide Bořečák malej, poďme na něho!
– Čí si, knote?
– Čičuj.

Nebojí se. S respektem: No řekni, čí si, my ti nic neuděláme.

– Svobodůj.

– A jak je ti?

– Jak malýmu kotěti. Je mně Roman.

– Áno, tak se žádnej nemenuje.

– Dyž nechcete věřit, optejte se našich.

– Co to jíte, děti?

– Tvarůžečky slízový jíme, aby nás nebolel žaludek.

– Vy myslím tu sníte, co vám pod ruku donde.

– No počkejte, co sníme, aha, už to vím, z chrústů med, božíčku, ten je slaďunkej ják cukr. To roztrhneme chrústa a tu baněčku, co má v sobě, vycumleme.

Ze čmeláků a z můr je taky tuze slaďunkej.

Nekerý děcka ijú aji glej, ze stromů, co teče, ten bych já nejedla, já radči lesní hural.

Agácovej květ sníme aji se stupkú, je taky dosť sladkej, aji ten z divokýho plotu.

Aji jímu květ z modrýho chebzu, roste to na rolách, bílým kalíškem kvete, neviděli ste to?

Koščále z hlaváča, ty sú pane dobrý!

Cúnky z vinohrada a kyselej ščavík, to není sladký, to je kyselý, ale teho se taky najíme, o jéj!

Sladkýho dřeva v humnech se nacumlem!

A pečený klásky turkyňový, tó my rádi, to je dobrýýý!

Koťátka posvěcený, to mosíme první, jak se osvětí, honem zhltnút, to taky nebolívá žaludek. To je aji od psiny.

Brzo z jara, dyž vidíme pámbičkovu verunku, křičíme na ňu: Verunko, runko, vypros nám slunko, abysme mohli bosky běhat a tebe hodně hledat.

A dyž ju chytnem, pěkně ju rozkúsnem a zhltnem, to zasej proto, aby nás zuby nebolely.

Medunica má takovej zamodralej žbáneček důle a v tem je slaďunkej med. Dyž ju nandem, všecí zpíváme: Dududu, déjte mně medudu!

Lipový lístí mladý, tého sme se najedli!

Děti a zvířátka.

Vráno, vráno, poleť k nám, já ti neco nachystám,
trochu hrachu, trochu krup, vrano, vrano, dupy dup.
Vrana letí, nemá dětí, my je máme,
neprodáme, pámbíčkovi darmo dáme.

Do domu šestinedělek se děti neodváží, že by jim vrána vyštípala oči.

Slunečko. Pámbíčkova verunko uléť, uléť! Verunko, runko, dej nám zejtra slunko, abysme mohli bosky běhat a tebe, verunko, hodně hledat. – Verunko, korunko, kde se dostanu? Dyž leze verunka na prst, tož do nebe, dyž spadne s dlaně, tož do pekla.

Mravenec. Děti okolo hromádky mravenců: Ó lídi, poďte se podívat, toť idú brablenci ze škole! V Pavlovicích idú brablenci ze škole, v Kobylú idú brablenci na púť.

Slimák. Slimáčku, ráčku, vystrč rožky na parožky, estli nevystrčíš, strčím tě do vřelej vody.

Anebo: Vystrč rožky na parožky, půjdem spolem na tvarůžky.

Žáby. Jak ty děcka nekde zhlídnú žabu, už se okolo ní zhúfujú a straší jedno druhý: Zavři hubu, lebo ti sčítá zuby a vypadajú ti.

Co děláš, Janíčku, dyž uvidíš žabu? Šestiletý Janíček: No dybyste, dybyste vy uviděli žabu, zatnite dobře zuby a zavřite hubu, aby vám nesčítala zuby, lebo by vám vypa-

daly. Já dycky zatnu zuby, aji hubu dobře zavřu a ešče potom chmac kameň a křáp po ni.

Netopýr. Z jara si udělajú děcka z kotlačky, říkáme temu aji horkej lupeň, z teho květu takový guličky, tak to zgučijú, a dyž tým netopýra uderí, tož on spadne důle a oni zpívajú:

Netopýř, jak daleko doletíš, do novýho města, je tam nová cesta, dělali ju Němci, staří učuděnci (staří kotrlenci).

Macek lebo manda, dyž se oblizuje a na nekeho se podívá, ten dostane bití.

Kuřátka. Náš Joška došel od súsedú s bečkama, proč nemáme tolej kuřátek co oni. Proto, že nám slípky nechcú sedět. A on se vám mně kluk vytratil, nahnal si kdesik na dvorku jednu slípku do kúta a učil ju sedět. Pěkně ju přiklačil dřevama, žádnýmu ani necekl, a chuďato slípka hladem zkapala.

– Ja, to oni umijú, náš Matúšek, než jsme došli z „Mocgruntů“, podlábil nám šest káčátek, šak sme jich věc neměli. Knot šušnivej, chcél prej jich nakrmit, šak jich nakrmil. Chyťna to za krk, vláčil jich k misečce, co v nich měly vodu, pěkně kolem dokolečka jich naskládal, do mísečky donesl z járka písku, zobáčky temu do teho písku nastrkal, aby žhraly. Myslela sem, že se zminu zlosťú, beztak se nám letos drůbeř nedaří.

– No šak já sem toť, donďa z vinohrada, nemohla dom. Kluka nikde a klíček měl sebú. Súsedka na mě volali, prej, viděla sem ho, s motyčkú upaloval kdesik k Ostrovcám. Tož já si povidám, kde tam ho strela nese s motyčkú, hybaj za ním. Ja, lidi, co si vám to klučisko nezmyslelo, prej, maminko, já už jsem vám okopal řepy, abyste se tolej nenakopali. Musela sem se smít aji zlobit. Co myslíte, neskope ten kluk kus řepy, prach mak za ním neostalo, musím to podsadit, ale doví co z teho bude, v tem suchu to tí cukrmajstři (brouci) beztak zežerú.

– Beztak, jak tem děckám nemožete byt furt za patama, pod chvilku si neco zmyslijú, po čem nic. Ešče kde majú úleváka, že dá na tech menších pozor.

Sirotci. Dyž je macocha v domě, je aji očím, říkávajú.

Šak to máme zkušený, že tá macocha už to tak spraví, že aji ten vlastní otec se potom od tech sirotků odvrátí. Jak tá vedlivá nás. Tá děvčica po nebožce, Bože, chuďátko nebohý, šatečky vetchý a v tej zime všecku vodu ji mosí až k nosu donest. Hrubě jest temu nedá. Ale sem povdala: Šak ju pámbu taky može navštivit. Dyby ji muž zhasl oči, ešče se s tema drobnýma faganama, má s ním už pět, može dosť natrápit. Šak ji už leží, je prej k sobě nepodobnej. Ale sú aji dobrý macochy, to je podli nátury, jedna je zlá, druhá dobrá.

Ona umřela. Šak prej ju jednú, donďa navalenej, dokopal, a tak lehla a věc nastala. Ostaly dvě děti, jeho žádná nechcela. Kdo by si ale vzal takovýho satana. A tož vám ty chuďata děti jednú v zimě si zašly k nebožčinej sestře a on došel z hospody napitej jak motyka a alo za něma. Nadal tej švakrovej divně a jináč, prej jak by mohl takovej černej cigani ty děti na chvilku nechat, a pěkně dom s dětma. Děti se třepaly zimú, hrubě oblečený nejsú, a ešče k temu pršelo a on prej povidal temu menšímu, nesl ho v náručú: Pámbíček nechává pršet a my to musíme snášet, a ono chuďato opakovalo za ním: Pámbícet nechává plset a my to musíme snáset. Ale toť musel mět bídu. Povídal, že postaví děcka nekde do žúdra, nech se obec o ně stará.

On tem dětom neublíží, ale co, dyž přece chlapská opatrnosť – – –

Obecní děti. Desítiletý hoch pod okny radnice.

– Co tu děláš, chlapče, v té zimě, proč nejdeš domů?

– Dyť mě teprv toť na radnici pachtujú.

– No tož hlásnej, už ste ty děti z Vídňa dovezli?

– Už, zmrzá to tam v tem obecním baráku. Šak ich budú ešče dnes pachtovat, ale předce temu zatopím a neco pojest musijú, beztak je to hladný.

– Ja, ja, už by súsed Nedbal nemohli říct, až ich budete upomínat z obecností: Ja, nech obec si zaplatí, šak nemá dětí.

– Toto je, lidi milí, faganů, co dondú na obec. A prej aji Kuřimskej slibujú pod chvilu ženě, že ji utečú, nech prej se obec o faganů stará.

– A podivejme se na teho lunta ze světa zběhlýho, snáď si nemyslí, že mu budeme na jeho knotů se starat. Dyby byl občan, neříkal bych nic, ale ešče na světáků platit, to tak! Beztak je tech přirážek jak kerak – – –

Tož melduju poslušně, pane radní, že už sú ty děti tadyk. Dali sme ich zrovna do obecního baráku, ale nadělajú nám tam sakva vší! Nastelu jim tam slámy a zatopím, je to celý zmrzlý. Súsedky jim tam snesly trochu teho jídla. S tema chlapcama nebude zle, tí sú fest, enom že je to nahý a plný neřádu, otrhaní jak psi. Ani botů, ani gatí plechých to nemá, takový hadry, kde to vyptali, bůh to vi. A s tema děvčatama bude opera. Ta starší je hluchá jak pařez a hlúpá jak bot. Ta menší se zdá vtipnýho semena, ale bleďunká jak blínek, žádnej podstaty, a jak není podstaty, néni ani síle, kdo to vypachtuje? Klobúkový papuče vyšmatlaný to má, myslím po nějakej babě, no pan starosta povídali, že ty hábky už se nejaký seženú u dobrých lidí, aby všecko tá obec nemosela. Jak sme vkročili do tej izbečky, šak to nebyla ani izbečka, to byl kozí chlívek, ohrozili jsme se. Ten ánrichtunk nestojí ani za formanku: starej stolek chatrnej, takovej střípek, lit-

rová flaška s uchem, seslo bez nohy, no on po nebožčinej smrti holt všecko prolil krkem, a tak na tej sláme jak to zvíře dokonal. Ja, ja, ta gořalka dělá pěkný dílo mezi lidma!

– Ná čí je to děcko, ha, ha, ha? Bosky, střapy temu lítajú na hlavě kam kerej, ale parazór to musí mět. Enom abys neobčadla, ty neřáde! Čí je to knot, ukaž se, ať ti vidím do ksichtu?

– Ty ju ešče neznáš? To je Helenka Vydalova z Vídňa. Víš, poslali ich sem ale pět na obec. Milínská na ňu dostávajú šestku na deň. A to děcko chce prej po nich klobúk. Šátek nechce ani vidět. No jak taková urozená vrchnosť.

– A kde je ten jejich tata?

– Ja, už je taky v Pánu. Po jeji smrti přichytil se jakési cúry a tá ho tak sekýrovala, že se dal do pití. A ta nejstarší chce upálit zpátky do Vídňa. Až ju očistili, už nechce byt v dědině, je to holt panská krív, pod starosť donde šupem ráda na dědinu.

Děti kořalečníků.

– Kde ideš? ptám se desítiletého hocha.

– Ale idu toťkaj k židovi, aby temu našemu luntovi (otci) nic nedával bez peněz, dyť je to pořád ožhralý a všecko nám pokluče.

Co mám dělat? Muža mně zavřeli, měl v čepici, a tož nabil kamarádovi. V celej chajdě nemáme do huby, co by za neht vlezlo, a zima na krku. Je pravda, skoro všecko prolumpal, ale přece v sobotu nekerej groš ně donesl a co já včíl? Tož sem si povdala, půjdeš slúžit a děti ať si vezne ubec.

Ja, ta cúdí tu kořalku. On ji aji k vaření všecko s komory snese a otáluje, a ona ešče aji z teho mu upajtne a zanese za gořalu a chuďata děti nejednú idú s prázdným žaludkem do škole.

Ó jej, tyto děcka majú hladu! Ale jak by neměly! Oni ten jejich tatínek aji maminka všecko prodajú, aji herteple židovi za kořalku. A ta jejich maminka usnú, dyž se ožerú, a tož nevařijú. Ty děcka uchmátnú knížku, co na ňu berú bez peněz, a kúpijú si chleba aji cergulátů u žida, říkajú, že je to pro tatínka. A chodijú si ptat aji po chalupách.

Děti nemanželské. Stařenko, ptal se rozčilený chlapec své babičky, stařenko, proč mě vyvolávajú ve školi Širáček, dyž tatínek se menujú Háček? A proč se mně chlapci posmívajú, že se mně tatínek utopili v podmáslú?

Och ditě, neptej se mě na to, dyť mně srdce nad tým tak dosť krvácí. Och bože, bože, pláče usedavě.

Chlapec osmiletý počal také plakati.

Už mně, stařenko, neříkejte nic, já už vím všecko.

Maminko, proč chce Kača Dubeckých, abych jí říkala maminko, proč?

Pěstounka, žena nemanželského otce Kačenčina, pro sebe: Bože, ditě, co včil s tebú? Co ti mám říct? – Víš, Kačenko, to bylo tak: Vrany letěly nad našim dvorem a upustily tě na dvůr. A ona Kača just tenkrát u nás slúžila, a tož si tě vlastnila – a já taky.

Martin teda že ne a ne, že ju nechce, a tož ona popadla ditě a zanesla ho tem jeho rodičom, položila na lůžko a tam tá... Oni beztak se zlobili a tož temu ze tři dni nic

nedali. Copak to dítě ptalo na svět? A ta súseda, dyž ten plač teho dítěte nemohla poslúchat, že tam běžela, podala mu prs, ale že myslela, že ji ho ukúsne, jak bylo hladný. A tož takový matky mají svědomí?

DĚTSKÉ HRY

Ve Velkých Pavlovicích znají děti ještě tyto hry: na slípku, na Turků, na polskú búřku, na chrústa, na smečky, na mlíko, na múku, na rohlíky, na modřidlo, na žemlu, na jelita, na muziku a na bečky, na maso, na ztracenúšku a na prodavače domu.

Myslím, že jsem nechybila, zaznamenavši i hry nepěkné a bezvýznamné.

Popisy některých her diktovali mně sami malí hráči, a to ne vždy dost správně a důkladně.

Na kolo mlýnský. Chytnem se za ruky, točíme se dokola a zpíváme:

Kolo, kolo mlýnský, za štyry rýnský,
kolo se nám zlámalo, co se na něj hrávalo,
tydli, tydli na husličky, čáp.

To si čapnem. Anebo: Kolo se nám zatočilo, zatočilo, čáp.

Na kolo mlýnský se nejvěc hrajú ty nejmenší děti.

Na konopě. To se držíme za ruky dokola a točíme se. Jeden chodí okolo nás a říká:

Hráli sme se na konopi,
dělali sme malý snopy,
málo nás, málo nás,
pojďte jeden mezi nás!

Anebo:

Hráli bychme na konopě,
dyby byly větší snopě,
málo nás, málo nás,
pojďte jeden mezi nás!

Potom chytne jedneho z kola a oba obcházijú a říkajú, až tak všeckých z kola dostanů. Potom říkajú:

Hráli sme se na konopě,
dělali sme malý snopě,
moc je nás, moc je nás,
běžte jeden pryč od nás!

A tak dlúho se točijú a říkajú, až enom jeden v koli ostane.

Na slepú babu. Jednemu zavážem oči a ten chytá druhých, a keho chytne, ten je slepú babú.

Lámat talíře. Dvá se zádama o sebe opřú, zavěsijú se lokťama a vyzdvihujú.

Stavjat komín. Stúpneme si čtyří do čtyřech úhlů, na ramena nám postavijú se dvá a na tech vystúpne jeden a je komín hotovej.

Dělat krúpy. Dva chlapci lebo dvě děvčata sednú si na zem, opřú se jeden o druhýho šlapama, rukama jeden druhýho pozdvihujú a zpívajú: Lámem krúpy, lámem krúpy.

Přehazovat se. Zádama k sobě se postavijú a jeden druhýho za ruky přes sebe přehazuje. Ani děvčatom negdy nevidět hlav, jak se přehazujú.

Na točí pivo. Dvá se chytnem za obě ruky a točíme se dokola a křičíme: Točí pivo, točí pivo, na kladivo, Morava se svítí jako maří kvítí! a až už nic nemožem, přestanem.

Na skovávačku. Jeden sedí v kútku a žmíká a čítá do sta. Všecí se poskovávajú, enom nejstarší čeká, až se poskovali. Žmíkač volá pořádem: Už? Už? Já už idu. A oni křičijú: Eště ne! Eště ne!

Až sú poskovaní, zakříkne nejstarší: Už! A žmíkač ide hledat. Nande-li nekeho, klepne ho třikrát po zádech a musí it žmíkat a žmíká se žmíkačem tak dlúho, až žmíkač všeckých nande.

Na poslední pár vpřed. Postavíme se do řady dva a dva. Před nama stojí jeden, a jak zavolá: Poslední pár vpřed, skočí poslední pár dopředu, ale musí dat dobrej pozor, aby ten, kdo volá, jich nechytl. Dyž se nechá chytnút, nesmí do řady, musi it volat: Poslední pár vpřed.

Na třetího. Postúpáme si dva a dva dokola. Za ruky se nedržíme, enom tak stojíme vedle sebe. Jeden je v koli.

Druhej za kolem a má v ruce řemeň. Ten v tem koli hop k nekerým tem dvom a postaví se před ně, a to sú tří, a nesmijú byt tří.

Tož ten, co je zvenku z kola, má uskočit do prostředka, a dyž si nepřispíší, šúst ho ten s tým řemenem a ide ten do kola, co měl řemeň, a ten, co se nechal šibnút, musí ostat mimo kola s řemenem.

Na šesternicu. To je tuze stará hra, tú tyto děcka včilejší ani neumijú. To běhávaly z tej strany tři a z tej strany tři děvčata a tak se honily. (Jinak to 88letý stařeček popsati nedovedl.)

Na hazapita (na sitapita, na nůžkaře). To nás bylo kolik tech děcek? To sme dali kameně kolem dokola, kúsek od sebe. A jeden stúpl do kola a říkal: Hazapita, půjčte nám sita! – My ho nemáme, má ho henkaj ten. (V Kobylú volá ten v koli: Nůžky, nůžky, spravit nůžky! – Běžte vedle.) A to sme z kameňa na kameň přebíhali a ten z teho prostředka taky se chce dostat na kameň. Kerýmu se poštěstilo dostat se na kameň, přebíhal jak tí druzí, a ten bez kameňa, musel do kola.

Na harabáča. Chlapci si posedajú dokola a udělajú si na nejakým dřevku znamení. Potom se ptajú dokola všeckých: Chceš znamení lebo holý? Potom to dřevko vyhazujú. A když padne znamením k zemi a holým navrch, křičijú: Holý, holý! A kdo si vybral holý, teho chytnú za uši a říkajú: Hara, hara, harabáč, ukradl nám karabáč, Marijanko, Kobylenko, puk! A jak řeknú puk, musí ukázat malíčkem, jak by střelil, esli nestřelí, vedú ho zasej za uši, bár až dom.

Na cigánskej řetaz. Chytnem se za ruky a stojíme v řádku. Na jednem konci je vodič, na druhým cigán. Vodič ide k cigánovi a tahne ostatních za sebú. Podlezú cigánovi a temu, co stojí vedle, pod ruky a tak podlízajú, až sú všecí otočení do kola. Potom vodič zavolá: Cigáne, natáhni řetaz! Cigán pustí, utěká a tí za ním. Kdo ho chytne, je cigánem.

Na kokeša. Postavijú se do řady za sebú, ne vedle sebe. Jeden stojí před něma, hubú k ním obrácenej, a povídá prvnímu: Kokeš. – Co chceš? – Masa. – Běž do lesa! – Je tam rosa. – Teho zadního. – Běž a chyť si ho! A ten zadní musí dat pozor, aby ho kokeš nechytl. Dyž se dá chytnút, je kokšem.

Na strašáka. Jeden sedí a tí ostatní ho štípú a on vyskočí, nekerýho chytne a zasej ten je tým strašákem.

Na silný zvon. Pochytalo se nás takový kolo, chlapci ají děvčata, třeba dvacet. Jedna byla v koli, to bylo to srdce, a tá prorážela to kolo a potom, až ho prorazila, tí druzí ju honili. A kdo ju chytl, byl tým srdcem.

Na darmolezky. O lídi, henkaj na stromě je darmolezčí hnízdo! O lídi, sú tam darmolezky! křičíváme nekde pod stromem. Nekerej hlúpej kluk leze honem na strom, že ty darmolezky vybere, a my se mu potom vysmějem.

Na píchlavky. Ehe chlapci, hnízdo vtačí toť na stromě! křičíme naschvál, aji piščíme jak mladí vtáčci a posíláme nejhlúpějšího: Vylez tam, vyber jich a dáš nám každýmu jedneho. A dyž leze na strom, pcháme ho zdolu prstama a křičíme: Pichlavky, pichlavky, pichlavky!

Na třaslavky. To je just jak na pichlavky, ale ho nepcháme, enom třasem stromem a křičíme: Rozmňačkals jich? Rozmňačkals jich?

Na kostel. Strojíme se do kostela, vítáme se jak staří lidi: Vítám vás na slovo Boží. – Dežtopámbu, vitam vás taky. Po kostele říkáme: Vitám vás ze slova Božího.

Oltáříčky si vystrójíme obrázkama, škařupinama, vyposýpáme si před kostelem, dyž si ho uděláme nekde v břehu. Po kostele obědváme.

Na školu. Jeden je učitelem, druzí sú školáci. Učitel nás učí a bije hůlečkú.

Na kmotřenku. Neseme křtit a nosíme do kúta.

Děláme křtiny, potom idem na úvod a děláme úvodky. To se nekdy tech kluků nazaháníme, dyž se nám posmívajú.

Na svatbu. No to se hráme tak, jak je to na opravděnskej svatbě. Jeden je panáčkem, druhej ženichem, děvčata nevěstú a družkama. Doneseme si z domu buchty, chleba, tvarohu, co nám dajú, a děláme hostinu. A dyž nemáme nic, tož si doneseme vody do hrnka, natrháme

do teho trávy a to je polívka. Dyž se stydíme s chlapcama hrát, veznem si za ženicha metlu.

Na proceství. Uděláme si z hůleček a zástěrek lebo šátků korúvje, ideme s křížkem a korúvjama jak na proceství a zpíváme; u nekerýho kříža se pomodlíme a zas zpíváme.

Na pohřeb. Z polního kvítího si naděláme věnců a zadrúžíme se. Z řepy vykrójíme truhličku a dáme do ní diťátko z hadýrek alebo prúteček a na něj věneček. Z prútků si svážeme kříž a ideme. Nad hrobečkem naříkáme a po pohřebě děláme trachtu.

Dvá majú nekolik dětí. Jedno umře. Druzí ho položijú nekde do kútka, to je izba. Jeden ide kopat hrob, to nande nejakej kútek. Potom veznú teho mrtvýho na nejaký hůlky a nesú ho do hrobu.

Dyž ho pochovajú, idú dom a slavijú hostinu. Potom idú pro mrtvýho a s velkú slávú vedú si ho dom.

Na kupca. Uděláme si kvelb a prodává jeden hlínu lebo co máme. Škařupiny, to sú peníze. A smlúváme.

Na koně. Dvá se zapřahnú do špagátu a třetí je pacholkem.

Na továrnu. Vaříme cukr, spúščáme řízky, puščáme vodu z trúb, pískáme, zvóníme, řepu dovážíme, odváží-

me v míškách syrovej cukr, řízky vozíme a tak všecko děláme, co tí hrubí.

Na vojáků. Největší pán je kaprhál a ten execíruje:

– V pravý bok! V levý bok! A rozdělíme se na dva tábory a bojujem proti sobě. Křičíme: – Hurá, hurá!

Máme fány z papíru, dřevěný bajonety a čáky papírový.

Na rytířa. Postavíme se na řádek a jeden je rytířem a má deset cer. Krajní se ptá rytířa:

– Rytířu, máš první ceru do vydání?

– Mám první ceru do vydání.

A druhej se ptá:

– Rytířu, máš druhú ceru do vydání?

– Mám druhú ceru do vydání.

A tak se ho ptajú jeden po druhým.

Dyž se rytíř zmýlí a řekne třeba štvrtú ceru místo pátú ceru, křičíme na něho: Posranej! Posranej!

Na myslivca. Jední sú zajíci lebo jeleni. Myslivec střílá lukem a z palachu má šíp. Keho trefí, teho si sebere.

Na císaře a krála. To musijú byt dvě dřevka. Se dřevkama zahrká se v prohršlú a pustijú se na zem. Obě dřevka sú poznamenaný, sú bílý a černý. A my jich po pořádku vyhazujem. Dyž padnú nekemu obě bílým navrch, je kaprhálem. A dyž se nekemu obě obrátijú černým navrch, je cisařem a králem. A to břeščíme, co možem: Černý! Černý! Cisař a král! Cisař a král! Kemu padne jedno bílým, jedno černým navrch, je zlodějem.

Cisař a král porúčá, kaprhál bije. Dá zlodějovi tři, lebo kolik cisař a král poručí, do zádů.

Na zahradníka. Chodijú dvě a dvě, proplítajú se mezi sebú a zpívajú:

Šel zahradník do zahrady s motykú,
okopával evandulu velikú,
to nebyla evandula, byl to křen,
jestli nechceš, můj Honzíčku, nechoď sem.

Na hotaře. Chlapci aji děvčata chodijú trávu trhat a říkajú: Škuby, luby, škuby, luby. A hotař huligá a honí jich. A hotař pořád: Tuli, túli, tuli, túli. Alebo zpívá: Hájím, hájím, sám se najím a druhýho odeháním. Aji tak: Hájím, hájím, sám se najím a tech druhých zaženu, sám se střešní nažeru.

Keho chytne, je hotařem.

Na pekaře. Dvá chlapci klátijú jeden druhýmu hlavú, na obě strany. To navalujú chleba. Potom se chytnú dvá za obě ruky, třetí si jim na ně lehne a nesú pecen k pekařovi. Pekař s tovaryšem chlíb vsadijú. Tí dvá si ho od pekaře zesej odnesú a načnú ho. Zezujú mu boty a to je tá kůrka.

Na slepýho formana. Jeden jede čtvernožky jak kůň. Kerej tuto hru nezná, ten si vyhopne na koňa. My mu zavážem oči, zamatlem prut blatem, strčímu mu ho tym zamatlaným koncem do ruky, ten kůň s ním ujížďá potom

nekde do vody a tam ho zhodí. Ten slepej forman potom bečí.

Na ševca. Dvá si sednú a zavážeme jim nohy řemeňem. Potom ty nohy roztahujú, a až řemeňe popustijú, křičijú, že už tú prácu podělali.

Na tetku. Tetkú je nejaká hodně silná děvčica, aby se chlapců nebála. Ta si stúpne ke zdi. Pacholci a dívky idú ju ptat, aby jich pustila k muzice.

– Nakrmily ste husy? – Ano.

– Naštípali ste dříví? – Ano.

– Nanosily ste vody? – Ano.

– Nakrmili ste koně? – Ano.

Tož běžte a o 10 hodinách dondite.

Oni idú kúsek dál od tetky a tancujú. Jeden je hlásným. Za chvilku trúbí hlásnej deset hodin, oni nic, tancujú furt. Za chvilku trúbí jedenást hodin. Přestanú tancovat a idú dom. Tetka se zlobí:

– Kde ste byli tak dlúho? – U muziky.

– Co ste mně donesli? – Piksličku s makem.

– Co v tej piksli? – Jehlu.

– Co s tú jehlú? – Šit.

– I vy darebáci!

A včil jich honí prutem, keho uderí, je zas ten tetkú.

Na smolu. To sme posedali jeden druhýmu do klína a to nás byl takovej cancor. Dvá byli židi a tí tu smolu kupovali: Zač je tá smola? Jeden z nás odpověděl: Kus za pět zlatých. Včil tí židi proti sobě pořád pluli: Thó je drahý, a smlúvali.

A dyž sme se smluvili, řekli sme jim: No tož si ju vemte.

A včil my na zemi chytli sme se jeden s druhým obúma rukama o půli a silně sme se drželi. A žid chytil krajního a táhl, co mohl. Kolikrát nás všeckých tahl po zemi, ale utrhnút nemohl žádnýho. Dyž ten krajní popustil, smola se utrhla a žid švác na zem!

Na žida. Žid lehne na zem, ostatní chodijú okolo něho a říkajú:

Žid nám umřel na lavici,
dali sme ho na ulici,
nebudem mu zvoniti,
až nás bude honiti,
okolo stromů, od domu k domu,
okolo polí, až nohy bolí,
bim, bam, bum.

Žide, žide, nahoru,
máš tu misku tvarohu,
na necvičkách másla,
aby se ti huba spásla.
Žide, žide, vzhůru,
máš tu mastnú kůru,
až ta kůra vychladne,
žid nekeho popadne.

Žid vyskočí, hóní jich, keho chytne, je židem.

Na šmatlavýho žida. Aji říkajú nekerý děcka *Na plátýnko.* Chlapci stójijú v řadě, to sú ty štúčky plátna. Roztahnú ruky, aby se prstama dočáhli. Jeden je kupcem